

Numărul 20.

Oradea-mare 18/31 maiu 1903.

Anul XXXIX

Apare duminica. Abonamentul pe an 16 cor., pe $\frac{1}{2}$ de an 8. pe 3 luni 4. Pentru România pe an 20 lei.

Poștașul dragostei.

Comedie în trei tablouri.

Persoanele:

Minu Savel, băcan și lipsean.
Cesar Boruneanu, poet liric.
Emil Dunescu, elev clasa VII liceu.
Toader, băiat în prăvălie.
Elodia Savel.
Aspasia, vara ei, fată bătrână.
Elvira Sureanu, nepoată.
Niculina, fată 'n casă.

Acțiunea în zilele noastre.

TABLOUL I.

Un salonaș mobilat pretențios și încărcat. În stânga, pl. I, un piano, pus în colț, cu spatele la public. În dreapta, tot ca pianul, pusă în colț, o canapea, cu o mescuță și scaunele, dinainte. Spatele scaunelor în formă de liră.

În dreapta în față, o masă cu 2 fotolii și un scaun. Mijlocul salonașului e ocupat de o sofă rotundă, al căreia spate formează un pedestal, pe care se află un vas cu un palmier.

Scena I.

Elodia, Aspasia; apoi Niculina.

(*Aspasia* stă într'un fotoliu, la masa din față, dinainte c'un pahar cu vin și cu o farfurie cu fisticuri cu coajă, din care tot ia, curățată și mănâncă cu poftă.)

Elodia (plimbându-se de colo, colo, nervoasă.) Ah! verișoară Aspasio, mare păcat ai făcut.

Aspasia. Nu mi-o mai spune încă odată, că me faci să plâng... și fisticurile, cu lacrimi, nu sunt bune...

Elodia. Ci lasă-le încolo de fisticuri, verișoară... Eu nu mai pot de neces, și dtale îți arde de fisticuri—

Aspasia (împingând farfuria.) Iaca le las... Atâta slăbiciune am și eu: fisticurile lui bărbatu-teu... și nici de ele n'am parte...

Elodia. Ar trebui nici să nu te uiți la ele... tocmai fiind că-s de la bărbatu-meu.

Aspasia. Așa e, ai dreptate, sufletele... Să știi că le las nemâncate... (Oftează.)

Elodia. Î-am zis aseară să-mi ia lojă la teatru... iar el mi-a arătat... cotu.

Aspasia (împreunându-și mâinile.) Cotu? Nu mai spune, sufletele... Auzi, bată-l Dumnezeu: cotu? Apoi... negustoru tot mojic... măcar de l-ai îmbracă cu aur ca pe-o icoană...

Elodia. Iar dacă l-am spus că e operă... că se cântă „Barbiere de Seville“... mi-a răspuns că... cum o să cânte un barbier?... Să chiam unu cu minavetu... și iaca... operă!

Aspasia. Operă cu minavetu... Ptiu! bată-l rușinea... să nu știe el ce-i bărbieru de la Sevilla... (Cu voce ca de bas cântă:) „Buona Sera dom' Basilio...“

Elodia (cu durere.) Cât sunt de nenorocită, verișoară!... (Selasă pe rotundă, cu fața în mână.)

Aspasia (după ce ia repede câteva fisticuri și le mănâncă, se ridică și vine lângă ea. Cu înduioșare.) Nu-ți strică ochii, sufletele... Uite, pentru cotu ăla, ar merită să-i arăți și tu... că știi să te răsbuni.

Elodia (ridicându-se.) Ar trebui să me supăr și pe dta, fiind că numai de la dta mi se trage că l-am luat... Nu mai sfârșiai cu laudele pentru el...

Aspasia. Cum nu eră să-l laud, sufletele, dacă se purtă delicat și-mi aducea...

Elodia. Fisticuri!... (Trece în sus.)

Aspasia. Ca băcan, — și mai de-o rochie, mai altele ce lipsiau... Îmi închipuiam că omu darnic e și inimă aleasă...

Elodia. Inimă aleasă... Gelos ca un ture...

Aspasia. Ești și frumușică, sufletele...

Elodia. La ce-mi folosește frumusețea dac'o închid numai pentru mutra dumnealui!...

Aspasia. Ai dreptate... Fată cu carte, de neam bun, crescută de mine ca pe puf, cu toată sărăcia mea... și să se uite la tine numai mojiu de băcan... Se uită el, și ca lipsesc... dar tot una face...

Elodia (șade la masă — înfață.) Nu știu ce să mai zic... Cu fel de fel de gânduri me bat...

Aspasia (ședând și reîncepând, cu încetul, a mânca fisticuri.) Care va să zică nici să primești acasă, nu te lasă?...

Elodia. De unde! A vrut domnu Cezar Boru-neanu să vie...

Aspasia. Poetul? Ah! ce băiat!... Închipuește-ți că mi-a făcut o poezie... și mi-a scris-o în album, chiar cu mânușita lui...

Elodia. Când a audit bunătatea mea de bărbat de visita lui... a răcnit că-l dă afară...

Aspasia. Afară, pe Cesar? (Se înneacă și începe a tuși.) Na! că mi s'a răsărit... (Bea vin) Dar nu i-ai spus că-l dă la gazetă?

Elodia. E chip să-i zici ceva când apucă el să tune și să fulgere?

Aspasia. Ia lasă, sufletele, că prea ești porumbiță blândă... Iartă-me că ți-o spun... E-he... Ia-ți gura la purtare cu dumnealui, Elodio dragă; nu căută că ești de neam... Vrea el ca la mahala, ca la mahala să fie!...

Elodia. N'am curaj... și nici nu-mi place. Me ia cutremur când strigă și când face la mine niște ochi... ca de lup...

Aspasia. Ce mai lup i-aș trage eu... Știi una, sufletele? Domnu Cesar vine des pe la mine... Dă-mi când și când câte-o vizită...

Elodia. Unde me lasă singură, la plimbare? Numai cu el, și numai când are chef el...

Aspasia. Apoi prea e prea... Am să me apuc eu la colț cu dumnealui.

Niculina (intră.) A venit cuconășu Emil...

Aspasia (cu mutră.) Deșuchiatu ăla?...

Elodia. El e singura veselie a casei... Chiamă-l, Niculino... Unde e?

Niculina. Nuș-ce-l dăscălește domnu...

Elodia. Du-te fuga și-l scapă... Spune-i c'am zis eu să vie...

(Niculina iese.)

Aspasia. Eū sunt supărată pe el... Totdauna se leagă de mine...

Elodia (ridicându-se.) E copil încă... Ce face, e din glumă, nu din reutate... (Înaintează spre ușa din fund.)

Aspasia. Am să me fac că nu-l văd... (mânâncă cu lăcomie și soarbe din vin.)

Scena II.

Elodia, Aspasia ; Emil.

Emil (intră sgomotos, își aruncă șapca așa, ca să lovească în spate pe Aspasia și se anină de gâtul Elodiei.) Mulțumesc, Elodio... M'apucase unchiu la rapanghel... și grozav me plictisesc părinteștile lui povețe... Îmi taie pofta de mâncare...

Elodia. Mi-a spus Niculina, de aceea am și grăbit-o să te cheme...

Emil. Te-aș sărută de bucurie...

Elodia (c'un deget pe buze, arătând cu ochii pe Aspasia.) St...

Emil (dând o liflă, Aspaniei — încet.) E și bufnița aicea? (Se duce în vârful degetelor, pe la spate, și-i strigă:) Bum-bum!

Aspasia (sărind.) Ah! m'ai speriat, afurisitul!

Emil. Și-ai înghițit un fistic... nemestecat? Ce primejdie! Să-ți dau un pumn după ceafă?

Aspasia. Un pumn, mie? Nu ți-e rușine obrazului, țingăule?

Emil. Ba, mi-e grozav de rușine când te văd așa de urită, bătrână... și știu că-mi ești rudă...

Aspasia. Mă obraznicule!

Emil. Uite la Elodia... Înțeleg și eu că m'e mătușică... Nostimă de pică, drăgălașă, pupuică... Ah! tușică dragă!... (Îi face bezele.)

Aspasia. O faci și pe craiu acuma... Ia veți: șterge-te la nas...

Emil. Îmi dai basmaua dtale... de pe la cine șcie ce pomană?

Aspasia (ridicându-se.) Eū, basmă de la pomană? Bată-te Dumnezeu, deșuchiatule!

Elodia (trecând între ei.) El, nu ve certați, ve rog... Astempără-te, Emile...

Emil. Iaca m'astempăr. Când poruncește gurița aia frumuseică... me fac cățeluș — fideluș... și stau sluj... uite-așa: (I se aruncă în genuchi.)

Elodia (ridând.) Ah! ce ștregar ești! (il ridică.)

Emil (îi sărută mâinile.) Ce mânușite... cu gropițe... tot să le pupi...

Aspasia. Da cum îl lași, Elodio?

Emil. Ai vrea dta să ți le sărut și pe-ale dtale... săruta-le-ar broașcele!...

Aspasia. Văd eu c'am să-ți rup urechile... Haida-hai!

Emil. Poate... când îi întineri... la Sfântu-Așteaptă!...

Aspasia. Ei, și ce ai tu dacă-s bătrână? Ori am îmbătrânit la ușa ta?

Emil. N'aș fi vrut să-ți fiu tată... și să fii îmbătrânit la ușa mea... (scuturându-se) brr!... Doamne păzește de-așa fătoiū!...

Aspasia. Me duc, Elodio, că prea e obraznic... și-o să me scoată din sărite...

Elodia. Te rog, verișoară; nu te supără...

Aspasia. Zeu de mai viū pe la tine...

Emil (imitând-o.) „Zeu de mai viū pe la tine!“... Bre! ce pagubă!

Elodia. Emile!

Aspasia. Veți, verișoară...

Elodia (sărutând-o.) Zeu nu te supără...

Emil. O sărutași? Ia veți? nu ți s'au jupuit buzele?

Aspasia (repedindu-se la el.) Da ce-mi este obrazul, ticălosule? scândură nedată la rindea?

Emil (trecând de cealaltă parte a mesei, ridând.) Toc-mai. (Declamând.) Vous l'avez dit... madame Aspasico... sic!

Aspasia. Lasă că mi-i cădea tu în mână...

Emil. În fleșcele alea? Păzească Sfântu! (Ride.)

Aspasia (furioasă.) Me duc... Me duc... și nu mai viū... (Iese. urmată de el, într'un picior.)

Elodia. Prea ești reū, Emile...

Scena III.

Emil, Elodia.

Emil (intorcându-se, se apropie de ea serios, drăguț.) Nu sunt reū, Elodio... Cum inse eră s'o fac să plece? Când vine, baba, nu știi că se uită ședând?

Elodia c'un zimbet.) Și de ce voiaî s'o gonești numai decât?

Emil. Ca să rămânem singuri...

Elodia. Ce spui? Ți place să fim singuri?

Emil. Știi bine că-mi ești dragă...

Elodia. Vai, Emile, ce vorbă! Dar îți sunt rudă...

Emil. Rudă... după mămăligă crudă... Tata mare văr al doile cu tata lui nenea Savel... Eu înse am făcut pe unchiu Savel să creadă că înrudirea noastră e foarte d'aproape, serioasă și sfântă... Asta, ca să nu te teamă și de mine, cum te teme de toți.

Elodia (ironic.) Va să zică... ești mare diplomat.

Emil. Me întristezi, Elodio...

Elodia. Eu? de ce?

Emil. Par' că nu vîd eu că me ieși totdeauna în bătae de joc?

Elodia. Cum mi-aș permite așa lucru c'un mare student al clasei a VII-a de lyceu?

Emil. Vești? și 'n vorbele astea numai ironie...

Elodia. Ei, cum ai vrea tu dar să-ți vorbesc, ca să nu-ți par ironică?

Emil (lăsându-î mîinile.) Ședînd colea, lângă mine, și, lăsându-me să te privesc cu drag, să-ți spui tot ce am pe inimă...

Elodia. Îaca me supuiți -- (Șade.)

Emil (nemulțămîl.) Eu simt că dacă m'ai iubi... ai fi altfel... Nu știi în ce fel... dar nu așa cum te vîd...

Elodia. Și... ai ține să te iubească?

Emil. O! dac' aș fi convins că me iubești!... Nu știi ce-aș fi în stare să fac...

Elodia. Ce-ai face? Ia să vedem...

Emil (după ce-o privește lung.) Ai 20 de ani și ești 19... Te-aș lua de nevastă...

Elodia. Cum? m'ai despărți de unchiu-teu?

Emil. Unchiu! Te-aș despărți de domnu Mina Savel...

Elodia. Ai tu cu ce să ții casa?

Emil. Na! firește... Am douzeci de mii de lei la Casa de depuneri, de la tata... Și apoi, par' că n'o să iați funcțiune?

Elodia. Așa-î, care bun român major nu aspiră la Papa-Budget! (Rîdînd.) Dar universitatea?

Emil. Aia-î floare la ureche... Când ești funcționar, ai mijloace de trăit; ca însurat, te stringi mai mult p'acasă... lângă nevastă, și înveți cu in-doită poftă...

Elodia. Audi dta? de unde le știi tu toate astea? Nu cumva din experiență deja?

Emil. Din presimțemînt... Dar ma-ta, dacă me ieși mereti drept copil!... și ești c'un an doar mai mare ca mine...

Elodia. Sînt măritată de doi... și măritișul îmbetrînește degrabă mintea... (Se ridică, oftînd.)

Emil. Vești că fugi de lângă mine?

Elodia. A! me iartă... Mai aveaî încă de spus... (Șade, rîdînd silit.)

Emil. Ba nu zeu, Elodio, de ce nu me iubești?

Elodia. Așa de repede? Ei, cam pe cînd vrei? Poruncește...

Emil (plecînd capul.) Cum îmi răspunzi...

Elodia. Dar bine, tu nu vești că nu se cade?

Emil. Ce-ar trebui, ca să se cadă?

Elodia. Ah! cum me stringi cu ușa!

(Va urmă.)

N. Radulescu-Niger.

V e d e n i e.

I

*Ah, priviți! pe cer, de asupra
Neguroșilor Carpați,*

Cum se 'ngrămădesc într'una

Nori greoi și 'ntunecați!

Cum s'alungă unii pe-alții

Mânioși! cum scînteiază!...

Doamne! ce potop, ce vifor

Peste lume o să cadă!...

Îată-î!... colo, doi nori negri

Se 'ntîlniră, s'au ciocnit!

Fulgere brăzdează cerul

Între-apus și răsărit...

Trăsnetele cad, omoară,

Tunetele strașnic tună. --

Ați mai pomenit v'odată

Pe pămînt așa furtună?...

Și mereu se 'ntinde focul,

Și mereu potopul crește,

Geme din adînc pămîntul,

Firea 'ntreaqă se 'ngrozește.

Neamurile lumii, toate,

Cu ochi plânși spre cer privesc...

Doamne, Doamne!... fie-ți milă

Și de Neamul românesc!...

II

A! dar unde-î vijelia?...

Par' c'a fost de mult, un vis...

Norii 'n vînt se risipiră,

Îată! cerul s'a decșhis!

Văile 'n lumină iarăș

Se răsfață zimbitoare...

Oe frumos, după furtună,

Strălucește mîndrul soare!...

Iar colo, departe 'n giurul

Luminoșilor Carpați,

Ce zărese?... O horă largă!

Și în horă înșirați:

Sînt Români, mic și mare;

Veselia-î pe-a lor față...

Doamne! horă ca aceasta

N'am mai pomenit în viață!

Pentru ce, cîmp, deal, privind-o,

Cîntă imnuri de mîrire,

Și-a mea inimă tresaltă

De-o nespuse fericire?...

Pentru ce scot pîn' și munții

Glasuri vesele din sîn?...

Căci e hora de 'nfrățire

A 'ntreg Neamului român!

P. Dulfu.

Despre efectul artei.

Discurs rostit cu ocaziunea adunării generale a Societății pentru crearea unui fond de teatru național român, în Bistrița, la 7 septembrie 1902.

(Urmare.)

Dar am zis, că caracterul orîi cărui produs de artă este dependent și de caracterul artistului. Orî ce operă de artă oglindește caracterul personal al artistului; dacă artistul este melancolic, — așa e și opera lui; dacă el e vial, — așa e și opera lui; dacă e idealist — opera lui încă va purta caracter idealistic; dacă artistul e un *caracter integru moral*, acest caracter trebuie să se oglindască și în opera lui.

Prin urmare înălțimea morală și intelectuală a artistului va imprimă acest caracter și operei lui, care sigur va exercită o influință moralisătoare și încă cu atât mai adâncă, cu cât artistul stă mai sus din punct de vedere moral și cu cât puterea lui creatoare e mai mare.

Un artist, care stă la o înălțime morală și ideală, nici când, — chiar dacă ar prelucra obiecte în sine imorale — nu va imprimă operei sale caracter imoral, nici odată nu va putea produce operă de artă cu intenția premeditată, ca să preamărească viciul, să demoralizeze pe alții.

Pictorul renumit *Veresciaghin*, care a făcut mai multe lucrări artistice despre resbelul româno-rusoture, astfel a zugrăvit resbelul, — un lucru în sine prea puțin moral, — încât tablourile lui sînt un strigăt puternic în contra măcelurilor între oameni; operele lui artistice ne tulbură toată inima, trezesc toată durerea cauzată de război și ațîțându-ne toată inteligența par, că ne zic: „Uitați-ve oameni, ce faceți voi!” (V. Gherea Crit., II pag. 81—82.)

Trecînd în domeniul *poeziei*, aflăm cumcă operele lui Shakespeare au un element moralisător și educător foarte însemnat.

În ce consistă moralitatea operelor lui Shakespeare?

Shakespeare a analizat pasiunile omenești și ciocnirile dintre ele, a pătruns inima și sufletul omenească, că a ramas neîntrecut atât de cei dinainte de el, cât și de cei ce l-au urmat.

Shakespeare nu pune pe eroi să deie pe față convingerile lor morale; în operele sale Shakespeare nu dă lecții de morală, nu pedepsește anume din partea sa pe cei ce-î crede imorali, nu răsplătește virtutea, — și cu toate acestea operele lui poartă imprimat caracterul unei înălțimi morale și ideale și al unor simțăminte omenești, până la cari puținii au ajuns până acum; operele lui Shakespeare deșteaptă în noi simțămintele cele mai înalte, ne ating cele mai gingașe coarde ale inimii noastre, provocând în noi bunătate, iubire, compătimire și totodată groază în contra crimei, dar nu a criminalilor, pe cari genialul poet ni-î pune înainte ca pe niște oameni, cari sub presiunea fatalității, a mediului și impregurărilor, a caracterului lor și mai ales prin abnormitatea unor calități a lor devin criminali și ei totuș merită compătimirea noastră. „Cele mai curate simțăminte omenești, cele mai înalte vederi morale au împlut inima regelui poezilor, s'au intrupat în operele lui și aceste opere deșteaptă ca prin farmec într'un șir lung de generații, ce s'au succedat de

atunci până acum și se vor succedă de acum, — deșteaptă aceleași mărețe simțiri și inchipuirî, aceleași simțăminte morale”. (Vezi Gherea, Critice, II pag. 88—89.)

Iată puterea educatoare și moralisătoare a operelor lui Shakespeare!

Dacă stă odată, cumcă pentru om numai aceea are valoare, ce contribuie la binele și fericirea lui, atunci moralul, care țintește direct la binele și fericirea omenească, trebuie să se estindă asupra tuturor direcțiunilor de manifestare a vieții omenești. Tot ce vatămă legile morale, este totodată opus binelui și fericirii omenești și prin urmare n'are drept de existență în cadrul vieții omenești.

Drept aceea *arta imorală, arta cu tendința de a infiltra în sinul societății omenești imoralitatea, desfrîul, lascivia, este contrară binelui și fericirii omenești și ca atare n'are rațiunea de a există. Ea trebuie combătută din toate puterile.*

Din contră, *valoarea artei crește cu cât aceasta poate mai mult să contribuie la formarea moralității indivișilor și a societății omenești. Apogeuul însemnătății sale și-l ajunge arta atunci când în mai mare măsură poate contribui la educarea și cultura morală a societății omenești, va să zică, la realizarea binelui și a fericirii pămîntești.*

Orî câtă putere moralisătoare este ascunsă în artă, câtă vreme scopul principal al ei este în prima linie *nu de natură morală, ci estetică*, arta nu împinge cu forța pe om la moralitate, ea nu e un torent puternic, care să răpească pe om și să-l ducă și fără voia lui la fapte bune, la o viață morală, *ci ea este o zîdă într'aripată, care zboară ușor deasupra noastră, ne cheamă, ne sfătuește și ne arată cu gingășie încotro e bunul și fericirea omenească; dar nu ne silește cu forța să mergem înracolo, ci noi fermecați de puterea-î magică, vrînd nevrînd mergem încotro ea ne arată.*

6. Dintre toate artele influința cea mai mare asupra noastră o are *poesia*. Drept aceea poesia în toate timpurile a fost considerată de unul dintre principalii factori ai culturii unui popor.

Poezii au avut totdeauna în sinul popoarelor o grea și importantă misiune.

Când un popor suspină sub jugul sclăviei și geme sub loviturile tiranilor, — poetul apucă lira și prin accentele ei *i alină suspinele și durerile și-î arată calea de mîntuire.*

Când o națiune merge spre decadentă și fiii ei își uită de datorințele lor, când cuvintele: patriotism, virtute și dreptate sînt numai niște expresiuni insultate, — poetul plin de dreptă indignațiune, se coboară în regiunile trecutului, consultă spiritele patrioșilor mari, apoi începe să cînte, să glorifice faptele trecutului, să încăldească inimile reci ale generațiunilor noue, să escite *nobile simțăminte și gândiri și în acest mod să inaugureze o eră nouă de deșteptare și regenerare.*

Dacă corupțiunea începe a amenința temelia societății omenești, poetul apucă lira și începe a cânta: *demască viciul, lovește desfrîul, divinisează virtutea și regenerează societatea. Din regiunile sublimului își scoboară figuri armonioase în formă și materie, familiarizează societatea cu idealul virtușii și al moralului și așa creînd o viață nouă, renașce societatea pe basa adevărului, dreptății și moralității publice.*

Scrisoarea lui

Poeții sînt adevărați regi; regatul lor înse este lumea ideală, lumea sublimului și a armoniei. Prin produsele lor trăiesc purerea între noi, ne încântă și ne rădică în regiuni senine, ideale și fericite. Ei ne poartă prin cer, prin Paradis, prin Purgător, dar ne duc și în Infern, ne fac să trecem Styxul în luntrea lui Charon, să privim Tartarul cu grozavele-i munci de vece, să umblăm prin Elysiu și să ajungem la riul Lethe al vecinicei uitări.

De altă parte, ei ne prezintă viața, pe om și acțiunile omenești în imagini idealizate.

Dintre toate genurile de poezie, cel mai înalt, care exercită o mai mare și mai multilaterală influență asupra noastră, este *genul dramatic*.

În *drame* ni se arată secretul firei și al vieții omenești în cea mai splendidă și mai răpitoare formă.

Sublimul dramatic în cea mai înaltă formă îl aflăm în *tragedie*.

Nici o specie de poezie nu poate exercita asupra noastră atîta și așa de multilaterală influență ca tragedia.

În *tragedie* ni se reprezintă persoane și acțiuni sublime.

În *tragedie* vedem *tubirea de frate idealizată* până la acel grad, încât *Antigone* (în tragedia de același nume al lui Sophocles) preferă să moară, numai să-și îplinească propusul firm, ce îl dicta iubirea înflăcărată față de fratele ucis (Polineikes), numai ca să îngroape cadavrul acestuia. În culmea aventurului acestui nobil simțământ, Antigone cu rezoluțiune impunătoare răspunde lui Creon: „Nu Zeus a dat acest ordin, nici zeița Dike, care stă între umbre, nu poate da oamenilor o astfel de lege; de aceea eu ca muritoare porunca ta n'am putut-o socoti de așa mare, ca să o păzesc pe ea și să calc legile veciniei și nu scrise ale zeilor mari”.

(Finea va urmă.)

Ioan Păcurariu.

Din viața Românilor Macedonenî.

— A împlinit copilul anul. —

Fră o mișcare, o animație neobișnuită în casa Tușei-Lena: toată familia în picioare, toți ocupați, mergeau de sus până jos, măturau, directeau în toate părțile.

Pe fețele tuturor se citia o bucurie nespūsă. Rēsună casa de chiote și cîntece. Iar pregătirile continuaū cu multă activitate. Eraū pregătiri în vederea evenimentului din ziua de mîne. Mîne copilul lui Sandu, mîne nepoțelul mătusei-Lena, împlinia un an de la naștere. Și eră drăguț zdravăn și ce fisonomie inteligentă avea acest copil!

Cum se așteptase sosirea lui! Sandu, unicul fiu, sprijinul și mîngăierea bătrînețelor Tușei-Lena, eră însurat de vr'o 7 ani. Dar vremea trecea, curgeau anii unul după altul, și Dumnezeu nu se îndură să-i bucure și pe ei cu un copil.

Un nepot, să fiu în brațele mele, un nepoțel și apoi să-mi facă și mie un cosciug. Așă repetă în toate zilele Tușea-Lena și o năpădiau lacrimile, cînd vedea că anii trec, sînetatea i se duce, ea se apropie de mormînt și va trebui să moară fără să vadă cu

ochii visul ei, fără să i se îplinească această ultimă și supremă dorință.

E blestemul lui Dzeu, în casa unde nu sînt copii. Și de cîta amărăciune nu eră cuprins sufletul bieteî Tușei-Lena, cînd se gîndia, că și Sandu al ei va îmbetrîni, se va duce într'o zi din lumea aceasta și că cu moartea lui, îi va pieri neamul, se va stinge numele familiei, se va stinge vatra părintească.

Dar Dumnezeu n'a fost așa de nemilostiv. În al șeptelea an Tușea-Lena, într'o miercură dimineata a reintinerit, a reinviat, i s'a înseninat sufletul, cînd a auzit un țipăt de prunc: eră copilul lui Sandu, eră nepoțelul ei, care își anunță sosirea pe pămînt. Și ce mai băiat! Să-l sorbi într'un pahar, nu alt-ceva.

Și s'a dus vestea în tot satul, că lui Sandu i-a dat Dzeu un băiat. S'au trimis copii pe la toate rудele și pe la toți cunoseții, ca să împărtășească aceasta șcire.

Iar toți ziceau: *să-i băneadză* (să-i trăiască.) Așă se obișnușce la băiat. Cînd se nașce o fată, bucuria nu e așa de mare. Nu doar că se gîndesc că-i trebuie zetre și că e greu s'o măriți, pentru că la noi zestrea în bani e lucru rar, iar trusoul miresei și-l face ea singură, începînd de la vîrsta de 8 ani.

Dar e alt-ceva. Fata nu remîne toată viața în familie, ea nu va fi într'o zi cap de familie și nu va fi continuătorea mai departe a numelui neamului.

De aceea, cînd se vesteșce nașcerea unei fete, nu mai e primită vestea cu aceeaș veselie expansivă și lumea se mîrgineșce să ureze: *bine eă a scăpat sînetoasă mama*.

Și anume pentru că eră băiat, veselie Tușei-Lene nu mai cunoșcea nici o margine. În bucuria ei naivă își inchipuiă, că toată lumea, tot satul nu se gîndesc la alt ceva, nu vorbeșce de alta, decît numai de nepoțelul ei. Ce-i drept, în mîntea și în sufletul ei nu mai remăsesse loc pentru alte gîndiri.

O vedea în toate diminețile și serile gîrbovită sprijinindu-se pe cîrja ei, dar veselă și senină, ducîndu-se la biserică, ca să-i mulțumească Maicei Domnului și să aprindă o luminare pentru sînetatea lui Mitu, căci așa îl botezaseră pe noul născut, după numele repausatului ei bărbat.

Iar în casă ea părăsise toate ocupațiunile ei. Lăsase de o parte și furcă și rēsboiū. Acuma avea alt ceva de făcut: să alinte și să-și crească odorul. Alt rost nu mai avea viața ce-i mai remăsesse. Și cu ce cîntece frumoase îl adormia, și cum se răstia la noră-sa, cînd aceasta în momente de supărare, îl certă pe Mitu.

— Să nu-i zici o vorbă rea, că te blestem. Copilul ăsta e al meu, și să me lăsați pe mine să-l cresc așa cum știu eu.

Lunile treceaū, iar Mitu creșcea sînetos, vesel, frumos.

S'au scurs doue-spre-zece luni, fără să-l amenințe vr'o primejdie, fără ca vr'o boală să întunece bucuria familiei.

Acum mîne împlinia anul. De aceea atâtea pregătiri, atîta animație în casă. În deosebi Tușea-Lena voia ca această aniversare să-o serbeze cît mai solemn. În ajunul acestei date așa de fericită pentru dînsa, ea numai într'un ris și într'o veselie o ducea. Vecinele, șirete, se prefăceau, că n'au cunoștință de acest eveniment, și o întrebaū:

— Dar de ce ești așa de veselă pe ziua de azi, Tușea-Lena?

— Cum? nu știi că mâne Mitu al nostru implinește anul? Să veniți cu toate, că o să facem masă mare.

*

A două zi de dimineață s'au deschis porțile mari la Tușea-Lena și lumea venia într'una. Eră o zi cu ploale, dar aceasta măria și mai mult bucuria generală.

— Semn bun, ziceau cu toții. E zi cu belșug.

Tatăl și mama în picioare primiau pe mosafiri. Bărbații intrați într'o odale și femeile într'alta, căci așa e obiceiul la noi. Cu toții urau invariabil cu cuvintele: *Svê băneadză* (să ve trăiască) și *tar la mascur să da Dumnezeu*, la care urare se răspunde: *Svê băneadză și a voștri*, dacă are copii, cel căruia i se adresează, sau *svê si toarnă și a vao*, adică și voue să ve dea Dumnezeu, în cazul când n'are.

Tușea-Lena ședea în odaia femeilor pe lângă vatră, ținând în brațe copilul. — E, vedeți-l, ce mare s'a făcut și ce frumos e ca soarele.

Odale, frumos mobilate, erau numai cu mobile făcute de mâna Tușei-Lena. Pe jos un covor țesut de ea, împetrișat cu fel de fel de figuri și cu un amestec foarte fericit de culori. Canapelele așternute cu velințe roșii përoase, eșite tot din rësboiul ei, pe care acuma îl lăsase în părăsire. În ziua aceasta își împodobise casa cu tot ce muncise și produsese ea o viață întreagă.

Dar ora mesei se apropiă. Se servise deja și cafea și *tigăni* (un fel de gogoși făcuți în unt sau unt-de-lemn, dacă e în zi de post) și ceea ce eră esențial nu se făcuse încă. Iar esențialul este: *Ce se va face bătatul?* Ce meserie, ce carieră va apucă el? Aceasta se poate vedea numai în ziua, când copilul implinește anul și acesta e tot restul serbării.

Unul mai bătrân din odaia bărbaților dă semnalul.

— Aideți, zice el, să vedem ce va eși din pircopsitul ăsta.

Atunci se duc cu toții în odaia în care Tușea-Lena nu mai contenia în a lăudă drăciile și inteligența nepotului ei. Bărbați și femei fac roată și la millocul odăiei se punc copilul. Apoi Tușea-Lena începe să orândușcă în giurul lui fel de fel de obiecte. Înainte i se pune o grămadă de bani, mai încolo călimări, apoi rënd pe rënd hârtie, o carte, foarfeci, un ciocan, un cârlig ciobănesc, un bicuț de cai și alte multe.

— Pentru ce toate acestea? întrebă un tiner, care nu asistase până atunci la o astfel de ceremonie.

— Nu înțelegi atâta lucru? intrerupe unul mai în vîrstă. Fie-care obiect represintă o meserie. Pe ce va punc mâna înteiu copilul, de meseria aceea se va ocupă mai cu predilecțiune. Dacă, bunăoară, pune întei mâna pe bani — și de aia i se pun înainte, că se dorește ca de ei să se atingă întei — aceasta va însemnă că el are să fie om bogat. Dacă va luă călimările, ori cartea, e semn că i va plăcea învățătura și va ajunge cărturar. Tot așa, dacă dă întei de foarfeci, el va fi croitor și așa mai încolo.

După aceste explicațiuni, în odale se făcù o tăcere solemnă. Așteptau cu toții cu privirile ațintite spre copil, ca să vadă ce va luă el întei.

Iar mititelul, zăpăcit un moment de această multime strinsă în giuru-i și de tot ce vedea înainte,

întinse mânușile lui și după ce șovăi puțin, neșcind ce să aleagă, iată că deodată pune mâna hotărît pe carte și începe să-i rupă filele.

— *Cărturar*, strigară toți într'un glas.

— Așteptați, să mai vedem, zise Tușea-Lena.

Băiețelul își lăsă cartea în poale și-și plimbă privirile, ca să vadă ce mai e de luat. Călimările de tuciu aũ fost al doilea lucru, pe care a pus mâna.

— De data asta nu mai încape îndoială, că bătatul va ajunge om învățat.

Dar totuși îl lăsară să continue. El luă ce mai luă și numai la urmă de tot mai întinse mâna și la bani.

— Nu-i nimica, grăi Tușea-Lena, luându-l în brațe și sărutându-i ochii cu foc. Vêd, că nu-ți plac banii și că n'ai să te faci om bogat. Decât, nu-i nimica. Nici tata nu e bogat, nici moșul teũ n'a fost om cu avere. Numai să fii sănătos și fericit, căci tu singur faci cât o mare bogăție.

După atâta muncă, copilul merită o rësplată. Iar rësplata a găsit-o la sinul plin al mamei, pe când cei-lalți, așezați la masă, mâncau și ciocniau în sănătatea lui.

Salonic.

N. Bașaria.

Doine populare și strigături.

— Comitatul Hunedoara. —

Frunză verde de pe holde,
Dă-me maico după Gîorge,
Că Gîorge-i cu șuba neagră
Și cu opinci de uiașă.
Când pășește sdrăncăneșce,
Inima 'n mină se topeșce,
Ca unsoarea de pe peșce.

(Juna Virgilia Dateă. Vețel.)

De cîndă și de năcz
Tai gardu și fac pãrlaz.
De ciudă și de mînie
Tai gardu și fac cãmpie.

Preuteasa popii nost
Pune pânza la fereastă,
Căți ori trece toți să tese;
Bate-un fir de strămătură,
Face la popa căciulă.

Peatră verde cu lumină,
Nu știi cum de-o sêptemăna
Ziua-noaptea n'am hodgină,
Pentr'o mândră din grădină.
Scoseiũ șaua din cămară
Ș-o puseiũ pe murg afară,
Că io-s călător pe țară.
Me uĩ în cer și 'n pãmînt,
Nu pot da nici un cuvînt.
Me uitaĩ în cer la stele,
Vêđui doru mândrei mele,
Coborînd pe iarba verde,
Roaua de soare se perde.

(Din Zarand.)

Hêi sãracă copiliță,
Astã-varã sugeai încã,
Astãzi dai badii guriță!

(Junele Aron Balint. Vețel.)

Culese de:

Emil V. Degan.

SALON

Princesa României.

Eră la Sinaia. Mergeam spre „Cuibul Prinçesei“ și, în graba de a ajunge, am greșit drumul. În loc să trec pe la spatele palatului, ajunseseam în față și me oprisem brusc. Alteța Sa prinçesa României sta la umbră și privia la jocul micilor prinți. Nu șeiu ce a fost, cu ce iuteală și prin ce semn s'a dat un ordin, dar, când am voit să me întorc și să iașu alt drum, un om al Palatului imi spuse:

— Ai voe să treci!

Prinçesa zimbiă. Eră atâtă bunătate pe buzele Ei, atât de blând îi străluciau ochii și imi ocrotia timiditatea, că imi veni să ingenunchez. Acolo, sub cerul Sinaei, în mijlocul munților și în fața unei poene cu flori roșii de mac, prinçesa imi apără ca un crin de legendă...

Legendele aș darul să farmece.

Cu ce dor, cu câtă bucurie n'am ascultat dăunăzi pe pictorul Costin, povestindu-ne o audiență a lui la Cotroceni. Eră roșu de emoție, și cuvintele-i lipsiașu. Căută să ne spue de ce avea ca un cântec în suflet, — și ce rază binefăcătoare și dulce i-a fost zimbetului prinçesei. Impresia avută la Sinaia se redeșteptă mai viu în mine și iată-me urmărind cu o atențiune insuțită descrierea unor lucruri ca din poveste:

Din prag, cum intri, zăreșei un salon mare, cu stêlpi groși în mijloc, innotând în culori calde de roșu și aur. O lumină discretă pătrunde prin vitrou-rile colorate, face ca umbrele stêlpilor să se culce pe zidul opus și îți dă ilusia unor arcade mari ce se pierd în negrul fundului. Salonul pare că se prelungeșce la nesfârșit, cu aur la stêlpi și cu ușile decorate în aur, — cu culori vii și linii severe, părënd mai mult un templu păgân...

De odată în mijloc apare silueta înaltă a prinçesei. Așă cum stă, dreaptă și mlădioasă, cu capul lăsat puțin pe spate într'o lumină vesperală, și se pare că face parte din ansamblul decorativ, — sașu mai bine zis, că totul este anume făcut ca să-l încadreze silueta.

De și în puterea zilei, în partea umbrită a salonului, licăreșce lumina unei candelă... O veđi că nici nu șei unde-i candela. Veđi numai, ca într'un vis, mișcându-se silueta, apropiindu-se de tine umil vizitator! — O clipă, — și buzele se mișcă, șoptesc cuvinte binevoitoare.

E prinçesa, blândă și bună, mlădioasă și albă, cu un suris pe buze. Ea caută să-ți dea curaj, și îți vorbeșce și vorbele ce cântă, într'o dulce limbă românească, îți mai adoarme din timiditatea care te face să tremuri. Te întreabă ce impresie îți face și cum îți place salonul în care te afli? Voeșei să-i răspunđi, dar cuvintele îți lipsesc... Ești sub farme-

cul prea multor impresiuni și-ți trebuie mult timp ca să le aduni și să le dai o formă.

Prinçesa se ocupă de artă și iubeșce arta. Dacă te șeie pictor, îți vorbeșce de pictură. Dacă din fericire ai un tablou în palat, prinçesa se opreșce mai mult la el, întreabă în ce împrejurări l-ai făcut și sub puterea cărei impresiuni? Și clipele trec, trec cu o iuteală fulgerătoare și simți ca o tristeță nespusă când veđi că și se sfârșeșce visul.

Plecă!... și poate uți că trebuie să te retragi cu fața mereu spre prinçesa. Ai făcut câțiva pași și de-odată îți aduci aminte. Te întorci...

Veđi silueta ondulată a prinçesei prelungindu-se prin rochia trenantă... În mersul Seu, a întors puțin capul și abiă acum îi zăreșei stema de pe frunte... Și o compari cu o cometă ce trece. Prinçesa și-a veđut eroarea, zimbeșce și-ți trimete un ultim salut plin de-o grație dumnezeiască. Zimbetul acela nu-l mai poți uita, — și fără să vrei începi să-ți vorbeșci:

— Ce bine-ai făcut că te-ai întors. De nu-ți aduceai aminte nu-l vedeai zimbetul cu care te-a răsplătit...

Închiđi ochii și în lăunrul teu retrăeșei de mil de ori toate impresiunile avute, reveđi silueta care și-a furat vederea...

E sfânt și mângăetor spectacolul ce ni-l dă entuziasmul supușilor eând privesc și s'apropie de treptele tronului.

Când inșe de la tron porneșce iubirea către supuși, spectacolul e mai frumos încă, mai mângăetor, mai sfânt. Numai așă se închlagă dragostea dintre popor și dinastie, se pregătesc faptele mari ale istoriei, și un popor șeie să înfrunte toate nevole, toate urgiile... Un zimbet de rege, sașu de regină, de prinçesa sașu prinț, redeschide inimile închise de durere, aduce soarele în locul ceței, — în locul ternei aduce primăvară... Fericit e poporul despre care se poate spue: „Își iubeșce regina, își iubeșce prinçesa!“ Pe când regii sașu prinți îmbărbătează oștile și veghiază pentru ele, reginele și prinçesele, inobilează inima poporului. Un zimbet aci, o vorbă blândă colo aduc adesea-orii victorii strălucite, — căci, mai presus de bunătatea inimii și curățenia gândului, nu-i nici o altă însușire a omului...

Ludovic Dauș

Decolorarea părului.

Pêrul e un organ complicat și viața sa e intim legată de buna funcționare a organismului întreg, de care depinde. Prin urmare igiena n'are nimic altceva de făcut decât să ajute natura și mai cu seamă să nu o contrarieze. Natura are mare grije de a lungi pêrul, ceea-ce îi e foarte util, grășimea e destinată de a păștră pêrului frumoasa lui culoare, strălucirea și soliditatea sa, împediând-o de asemenea de a se rupe lesne. Decolorarea pêrului la femei se observă în general la o vêrstă mai înaintată decât la bărbați și aceasta se esplică prin faptul că femeia purtând pêrul lung, îl sustrage de la acțiunea decolorantă a oxigenului din aer, apoi îl spală și îl udă mai rar și nici nu abusează de soluții alcoolisate sașu alcaline. Un fapt banal e că mai totdeauna la têmeple începem să alchim, aceasta pentru că aceste regiuni

sunt expuse — mai mult decât ori care altele — de a fi spălate și săpunate, așa că sunt curățate de substanța sebacee — așa de importantă pentru conservarea părului. Albirea părului nu e totdeauna consecința unei rele igiene. Se ved adesea persoane tinere cu părul complet albit, în acest cas albirea e precocă, sau ereditară, sau provenită din cauza durerilor de cap, nevralgii, precum și din cauza suferințelor morale capabile de a micșora rezistența și vitalitatea organismului.

În timpul marelui revoluții au fost foarte frecvente casurile când condamnații la moarte albiau într-o singură noapte; de asemeni mulți din ei odată liberi au recăpătat colorația primitivă a părului.

În resumat, dacă părul, ca și ori-care alt organ, suferă afrontul timpului, dacă se ostenește și suferă când starea generală a organismului e rea, când circulația se face reu, mai suferă și de o mulțime de alte influențe esteriore și iritante și printre aceste influențe primul loc îl au diferitele ape întrebuițate reu și cari sunt contrarii conservării lui.

Doamna dr. Ana-Nas.

LITERATURĂ.

Acte istorice religioase din Bihor. Dl dr. George Alexici publică de câteva săptămâni în ziarul „Telegraful Român“ din Sibiiu o serie de acte din Bihor de pe vremea unirii Românilor cu biserica Romei. Dsa le însoțește cu note, dintre cari în prima declară că dl dr. Augustin Bunea este un istoric diletant; iar în celelalte dă lămuriri privitoare la limba română din Bihor. Degradarea dlui Bunea, pe care l-am crezut istoricul cel mai valoros al nostru astăzi dincoace de Carpați, ne-a produs mâhnire. În curând inse sentimentul acesta a trecut în ilaritate, căci pe pagina următoare am dat de o notă, care ne-a făcut să ridem cu toată pofta. La frasa în care autorul scrisorii reproduse spune că o femeie a fost dusă „la odorbirău în vad“ dl Alexici notează că cuvântul „vad“ este unguresc=*vád*, care însemnează „acusă“. E bine, cuvântul „vad“ în frasa citată nu este unguresc, ci românesc, numele unui sat în Bihor la eșirea Crișului-repede dintre munți, ungureșce se numește „Rév“. Prin urmare femeia aceea n'a fost dusă la „acusă“, ci în comuna Vad. Iată la ce absurditate ajunge acela, care vrea să dascălească pe alții și nici însuș nu pricepe ceea ce spune. Asemenea nostimadă e rară și în literatura română, unde se petrec multe bazaconii. Mulțumim dar dlui dr. George Alexici pentru momentele de veselie ce ni-a făcut. (h)

Romanul „Manoil“ de Dimitrie Bolintineanu. „Biblioteca pentru toți“ (Editura librăriei Leon Alcalay-Bucureșei) publică în volumele sale nr. 202-203, acum apărute, primul roman al lui Dimitrie Bolintineanu „Manoil“. „Manoil“, scris înaintea cunoscutului roman „Elena“, a fost publicat pentru întâia oară la anul 1855, în „România literară“, foaie ce apărea la Iași sub direcțiunea lui Vasile Alecsandri. Ca și Elena, Manoil este un roman popular care are ca superioritate faptul că a fost scris în epoca în care talentul lui Bolintineanu nu intrase în declin. „Biblioteca pentru toți“ publică romanul după ediția originală de la 1855. Se vinde în toate librăriile pe

preț de 60 bani, prețul a doue volume reunite din Biblioteca.

Abziceri din secțiunile Asociațiunii. Dl dr. *At. M. Marienescu* ș-a dat încă anul trecut dimisiunea din secțiunea literară a Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român. — Dl *Al. Viciu*, profesor în Blaș, a dimisionat din secțiunea școlară, în primăvara aceasta. — Dl dr. *Augustin Bunea* asemenea ș-a dat dimisiunea, din secțiunea istorică.

TEATRU.

Concert și teatru în Deliblata. Corul român din Delibata va aranjă a doua zi de Rusalii concert și reprezentație teatrală. Programa: 1. Motto: „Cântă Române“. 2. „Mâța cu clopot“ piesă teatrală într'un act, de Iosif Vulcan. Persoanele: Chirilă, Axente Gogoșe; Pelagia, Persida Petrovici; Ilisie, Ioan Jeravlev; Medreana, Draga Miuța; Rafila, Draga Jurgovan; Pintenaș, Sava Adam; Moș Luca, Ștefan Rachitovan; Moș Terinte, Dușan Miuța; Un om beat, Vasile Ivașcu; Alt om, Ioța Jebelean; Al treile om, Ioan Guțul. 3. „Uite mamă“, cor bărbătesc, de N. Ștefu. 4. „Cantorul Cimpoi“, de Octavian, declamată de coristul: Petru Ardelean. 5. „Tot ți-am zis“, cor bărbătesc, de T. Popovici. 6. „Sinucigașul“, monolog, predat de G. Bujigan. 7. „Hațegana“, cor bărbătesc, de T. Popovici. 8. „Un tablou viu“, cu foc bengalic. După producție joc. În pauză se va jucă „Călușerul și Bătuta cu Hora Călușerilor.“

Concert și teatru la Galați. Cu ocaziunea ținerii conferințelor învățătoareșei din protopresbiteratele Agnita și Făgăraș în Galați, comuna lângă Făgăraș, inteligența română de acolo a dat un concert și reprezentație teatrală, care a reușit foarte bine. Programa a fost următoarea: „Steluța“ de C. Decker și „Cu ochii lumii“ cântate de dșoara Ana Nagy; „Prima rochie lungă“ monolog de Iosif Vulcan, predat de dșoara Elvira Dejenar; „Hai copilă“ și „Copilită“ doine populare, cântate de dl Andrei Ludu, „Dușmancele“ poezie de G. Coșbuc, decl. de dșoara Irina Silaghi; „Însedar“ și „Nu-î dreptate“ cvartete; în fine „Florin și Florica“ comedie de V. Alecsandri, jucată de dșoara Silaghi și de dnii Tr. Păcală și Costi Toma. Apoi a început dansul.

Serată literară-musicală în Blaș. Societatea de lectură „Inocențiu Micu Clain“ a teologilor din Blaj va aranjă serată literară-musicală în memoria fericitului ei patron Ioan Inocențiu Micu Clain, duminică la 31 mai n. în sala de gimnastică. Începutul la 5 ore seara. Program: 1. Cuvânt de deschidere: rostit de președintele societății T. German. 2. G. Musicescu: „Marș“ executat de corul teologilor. 3. Oct. Popa: „Despre social-democrație“ disertație. 4. I. Mureșan: „Brancoveanu“ baladă populară executată de corul teologilor cu soli: T. Branea, V. Stanciu și I. Băteciui și cu acompaniament de pian. 5. V. Alecsandri: „Eroi de la Plevna“ declamată de I. Beci-cheri. 6. Ch. de Beriot: „Air Varié“ violin-solo de Aurel Popovici, acompaniat cu pian de profesorul I. Mureșan. 7. N. Marcu: „Sonet“ poezie originală. 8. Aurel Popovici: „Dorul Ardeleanului“ esec. de corul teologilor. 9. Sorcova: „O muscă“ monolog, predat de I. Tătar. 10. C. G. Porumbescu: „Quadrill“ esec. de corul teologilor. 11. Cuvânt de închidere: rostit de președintele societății.

Petrecere musicală și teatrală în Agnita. Dl Ioan Paicu, învățător în Agnita, a aranjat cu elevii sei și cu tinerimea adultă, la 17 l. c. o petrecere musicală și teatrală, cu următoarea programă: 1. „Fiii României“, cor. 2. „Craiu nou“, operetă de V. Alecsandri, predată de tinerimea adultă și 2 învățători. 3. „La oglindă“, poezie de Coșbuc, predată de o fetiță de țeran. 4. „O convorbire“, compusă de învățătorul I. Paicu (între elevii din Agnita.) 5. „Împărăția Adevărului“, piesă morală de G. Pletosă, predată de 12 fete de școală. 6. „Pelin beau“, cântată de inv. I. Paicu solo și cor. 7. „Florin și Florica“, operetă de V. Alecsandri, predată de 3 persoane. Și în urmă 8. „Sună buciul“, cor.

Serată corală și declamatorică-teatrală în Mediaș. Lună la 8 iunie se va da în Mediaș, în otelul „Sützen“ o serată corală și declamatorică-teatrală. Programul: I. „Prolog“, de Iosif Vulcan. Se va cânta cu corul și se va juca „Romanul“. II. „Ele între ele“, humoresc, monolog de A. Popp, declamat de dl I. Tarna, invet. III. „Paza maicii sfinte“, dramă în 4 acte, localizată de Antoniu Popp. Se va juca „Bătuța“ și „Călușerul“. Se va cânta: „Mulți ani trăiască“, de Gavriil Musicescu. După actui prim se va declama de către dl I. Axente: „Noi și voi“, de G. Coșbuc. După actul al doilea se va cânta „Hora“ de Georgescu. Dl I. Tarna va recita monologul: „Pentru ce am rămas flăcău bătrân“, de A. Popp. După actul al treilea: „Carul cu boi“, cor de Timot. Popovici și se va declama de către dl M. Tatar: „Decebal către popor“, de G. Coșbuc.

MUSICĂ.

Operă în Caransebeș. Succesul cu care Corul Societății române de cântări și musică din Caransebeș a cântat în duminica Tomei o parte din opera „Il Trovatore“ a indemnăt societatea ca să dea o nouă serată musicală cântând tot aceeași operă. Aceasta se va tinea luni în 1 iunie în sala otelului „Pomul verde“. Corul va cânta iarăși actul al doilea din „Il Trovatore“ de Verdi, cu acompaniament de pian susținut de dsoara Livia Madincea și de orchestră, 1. Coro di Tingari, Canzone (Azucena), Scena e Racconto (Azucena), Scena e Duetto (Azucena et Manrico). 2. Scena ed Aria (Conte.) 3. Finale ed Esemble. Persoanele: Azucena, dna Lucia Barbu; Leonore, dsoara Sidonia Nimu; Ines, dsoara Emilio Șielovan; Manrico, dl A. Aliontie; Conte di Luna, dl B. Bona; Ferrando, dl P. Hertila; Un țigan bătrân, dl I. Săcoșan; Solul, dl G. Galescu. Țigani, soldați, etc. Membrii activi ai Societății. După teatru dans.

Reuniunea română de musică din Sibiu a dat luni la 25 mai n. concert în sala de la „Unicum“ cu următoarea programă: 1. a, „Lăudați“, după o melodie bisericască pentru cor mixt și orchestră de Aug. Bena, (elev al directorului de musică H. Kirchner); b, „Iubilate Amez“ pentru solo de sopran (dsoara Leontina Simonescu), cor mixt și orchestră de Max Bruch. 2. Fantasie națională, pentru violină (dsoara Elisa de Heldenberg) cu acompaniament de pian, de D. Dinicu. 3. Arie pentru o voce de sopran (dsoara Eugenia Moga) și orchestră, din opera „Der Widerspänstiger Zähmung“, de H. Götz. 4. „La lacul Traun“ pentru cor de dame, solo de bariton (dl Octavian Murășan) și orchestră, de F. Thiriot. 5. Fantasie-

Caprice pentru solo de violină (dsoara Elisa de Heldenberg) și orchestră, de Henri Vieuxtemps. 6. Finalul din opera necompletă „Loreley“, pentru solo de sopran (dna Maria Crișan), cor mixt și orchestră, de F. Mendelssohn-Bartholdy. Concertul, precum aflăm din ziare, a reușit esecent. Publicul a aplaudat cu entusiasm pe toți debutanții și a făcut ovații dlui dirigent Kirchner.

În biserica evanghelică din Sibiu s'a cântat joi 21 mai de către corul de bărbați al Sașilor „Elias“ de Mendelssohn. Între soliste s'a distins dsoara Delia Olariu.

BISERICĂ ȘI ȘCOALĂ.

Mitropolitul Mihályi în visitațiune canonică. Esc. Sa arhiepiscopul și mitropolitul dr. Victor Mihályi de Apsa, însoțit de Il. Sa dr. Vasiliu Hossu, noul episcop al Lugojului, a plecat, precum aflăm din „Unirea“ în 14 l. c. în visitațiune canonică. În-tăi s'a oprit în Albuș unde a ascultat sf. liturghie, cu care ocaziune a ținut poporului o predică. De aici, însoțit și de vice-protopopul D.-S.-Mărtinului, Laurențiu Pascu, s'a dus la Mureș-Oșorhei și a decalcacat direct la biserică, unde îl întâmpină protopopul Mureșului Iosif Vancea. Întrând în biserică Es. Sa a făcut rugăciunile de la litie și a dat binecuvântarea celor de față. În ziua următoare, (2/15 mai) la liturghie Esc. Sa a ținut celor adunați o predică, îndemnându-i la viață cumpetată și la alipirea de biserică. După liturghie s'a oficiat un parastas pentru repausatul protopop al Mureșului, tatăl episcopului de Lugoj dr. V. Hossu și a cetit rugăciunile de deslegare pentru sufletele repausaților parochiei. S'a continuat apoi visitațiunea canonică, după care arhiepiscopul a făcut numeroase vizite. A dăruit bisericei gr. cat. din Mureș-Oșorhei 200 cor., iar săracilor din acel oraș 200 cor. A treia zi duminica a plecat și în aceeași zi la orele 8 dim. a sosit în Mureș-Uioara. Aici i se făcu o frumoasă primire. La biserică l-a salutat clerul districtului protopopesc prin rostul protopopului dr. Sebastian P. Radu, care i-a oferit cheia bisericei și i-a talmăcit bucuria cu care parochia aceasta primește pe mirele seu. S'a celebrat apoi sf. liturghie, iar la fine arhiepiscopul a cetit deslegările morților. După ce Esc. Sa a făcut mai multe vizite, a luat prânzul la protopopul Radu. A dăruit 100 cor. bisericei și 50 cor. reuuiunii pentru îmbrăcarea copiilor săraci. Seara cu trenul de 11 a plecat spre casă la Blaș.

Pr. Ssa episcopul I. I. Pap al Aradului a numit director definitiv la institutul teologic-pedagogic pe dl Roman Ciorogariu și l-a distins cu brâu roșu. Luând notiță de aceasta numire, totodată ținem să rectificăm informațiunea noastră din nr. trecut, constatând că Pr. Ssa a dăruit pentru înfrumșetarea catedralei sale din Arad nu 2500 coroane, ci 2500 florini, adica 5000 de coroane. Iată cât de frumos își începe noul episcop activitatea! — Dl dr. George Popa, ales în sinodul trecut referent la senatul școlar, a făcut cunoscut Pr. Ssale părintelui episcop că nu poate primi postul, căci se pregătește pentru cariera de avocat.

Noii episcopi gr. cath. români, Pr. SS. Lor dr. Demetriu Radu numit la Oradea-mare și dr. Vasiliu Hossu numit la Lugoj, au depus Majestății Sale re-

gelui jurământul de fidelitate mercuri la 27 l. c. în Viena, fiind de față și ministrul de culte Wlasics.

Un nou călugăr. Cuviosia Sa părintele dr. Sebastian Olariu, profesor și director al institutului teologic ortodox român din Caransebeș, a intrat în tagma monacală la H. Bodrog și a primit numele de Iosif.

Canonicul Bunea la esamene școlare. Rds dn canonic dr. Augustin Bunea, inspector școlar al arhidiecesei Blaș, a asistat săptămânile trecute la toate esamenile școlare din protopopiatul Clujului, ținând poporul în cuvântări și îndemnând pe toți să-și dea pruncii la școală. Dsa pretotindenii a fost însoțit de protopopul tractului dr. Elie Dăianu.

Adunări de învățători. *Despărțământul Reghin* al reuniunii învățătorilor din arhidieceasa Blașului a ținut adunarea sa generală în comuna G. Orșova, la 26 mai, sub presiunea dlui George Maior, notar dl Michail Pascu. — *Despărțământul Bia și D.-Sânmărtin* al Reuniunii învățătorilor gr. cat. din arhidieceasa Blașului va ținea adunarea sa generală în Sâncel la 9 iunie.

C E E N O U ?

Hymen. Dl dr. *Aurel Crișan*, avocat în Aradul-nou, s'a cununat la 21 mai n. cu dsoara *Elisa Staubesand*, în biserica gr. or. din Pâncota, căci mireasa cu câteva zile mai înainte trecuse de la religia evanghelică la cea gr. or. — Dl *George Mirhac* notar cercual și dsoara *Sorica I. Pop* s'au cununat la 24 mai în biserica gr. or. din Mărginenii.

Renovarea reședinței episcopesci gr. cat. de Oradea-mare. Vinerea trecută, la 22 mai seara, Pr. Ssa episcopul dr. Demetriu Radu a sosit pe neașteptate în Oradea-mare și a descins la noua sa reședință. Numai decât a pofit la sine pe arhitectul Coloman Rimanóczy jr. spre a se înțelege în privința reparațiilor de făcut la reședință. După mai multe combinații urmate până seara tarziu și în ziua următoare, considerând că partea edificată de episcopul Olteanu nu se mai poate susține, căci pereții sunt subțiri și grinșile au putredit; considerând că ridicându-se nivelul pieții, partea vechiă a edificiului și anume frontul spre piață a scăzut și astfel ferestrele au devenit prea joase: s'a convenit să se renoveze întreaga reședință, ridicându-se parterul mai sus și clădindu-se de nou tot etajul; în lăuntru clădirii să se facă o împărțire nouă, în care să se țină cont de cerințele unei reședințe episcopesci și de tot confortul modern; iar din afară să aibă o înfățișare de palat, cu turn în colț, care să predomine toată piața. Până când se va termina renovarea, episcopul va șede în una din casele canonice, iar în alta se va așeză oficiul diecesan. La aceste combinații au luat parte și vicarul episcopesc dr. Augustin Laurant, canonicul Moise Nyes și esactorul dominal Alesandru Gera. În ziua următoare, sâmbătă după miazăzi, episcopul Radu s'a întors la Lugoj.

Știri personale. Dl dr. *August Lemenyi*, medic în Brașov, a fost ales medic cercual în O-Bessenyő, comitatul Torontal. — Dl *Ioan Moța*, redactor la ziarul „Libertatea” din Orăștie, a fost comandat pentru un articol la temniță ordinară de un an și nu la închisoare de stat, precum scriserăm în numărul trecut.

Un nou proces de presă. Procuratura regească din Cluș a intentat proces în contra direcțiunii institutului „Tipografia” din Sibiu pentru retipărirea în broșură a articolelor publicate în „Tribuna” de profesorul Raica din Ploești, articoli pentru cari redactorul răspundător al „Tribunei” este deja condamnat. Procesul s'a intentat în contra dlor George Pop de Băsești, dr. Ioan Rațiu (de atunci mort,) Iuliu Coroianu și Rubin Pațiu, ca membri ai institutului „Tipografia” care tocmai acuma liquidează.

Noi advocați români. Dl dr. *Samuil Vladone* s'a deschis cancelăria în Caransebeș și nula Mureș-Ludoș, precum se anunțase. — Dl dr. *Laurențiu Nestor*, fiul dlui profesor Silvestru Nestor din Blaș, a făcut la 14 mai în Budapesta censură de avocat. — Dl dr. *Iuliu Coste* s'a deschis cancelăria în Ciocova. — Dl dr. *Victor Poruțiu* s'a stabilit ca avocat în Cluș.

„Oláh” sau „român”. Dl dr. Iosif Siegescu, profesor în Budapesta, a propus în Societatea filologică să se adopte în cărțile de știință ungurești numirea de „român” în loc de „oláh”. Propunerea a deșteptat o viuă discuțiune. Președintele societății, dl profesor universitar dr. Heinrich a propus să se întrebuinteze cuvântul „rumen”, introdus și la francezi. Dl dr. G. Alexies a fost de părerea că e mai bine să se zică „oláh”. De aceeaș părere a fost și redactorul organului oficial al Societății dl profesor dr. Némethy. În urmă s'a luat hotărârea ca chestiunea să se mai discute pe cale literară-ziaristică și anume în organul Societății.

Doi candidați de deputați români. Dl dr. *Aurel Vlad*, avocat în Orăștie și director executiv al institutului de credit și economii „Ardeleana” de acolo, s'a pus candidatura de deputat la cameră în cercul Dobra devenit în curând vacant prin moartea fostului deputat. Dsa candidează cu program național. Mai sunt trei candidați: unul guvernamental, altul kossuthist, amândoi unguri, al treilea român. Majoritatea alegătorilor este română. — Al doilea candidat român este dl dr. *Aurel Munteanu*, avocat și director de bancă în Orăștie.

Adunarea generală a institutului „Tipografia” din Sibiu nu s'a putut ținea la 20 l. c. căci n'au fost represintate acțiunile în numărul cerut de statute. Veți bine, naționalismul modern nu se presintă acolo unde nu poate să aibă ceva folos; deci, fiind că societatea „Tipografia” a luat în program liquidarea, acționarii nu s'au simțit îndemnați să se ducă la Sibiu. În înțelesul statutelor, se va ținea alta adunare generală, în 5 iunie, când apoi se vor putea lua hotărâri, ori cât de puțin ar fi cei prezenți.

Societăți mutuale pentru asigurarea vitelor. Dl I. Kalinderu, administratorul Domeniului Coroanei în România, a adresat tuturor agenților sei o escelentă circulară, privitoare la înființarea de societăți mutuale pentru asigurarea vitelor. Resunând istoricul celor ce s'au făcut în privința asta în străinătate, îi îndeamnă să înființeze și densii prin comune astfel de societăți. Totodată le promite că în curând le va trimite și un model de statute. Ar fi bine, dacă chestiunea aceasta s'ar studiă și la noi.

Bănci nou românești. De câțiva ani s'a pornit la noi un curent materialist. Câtă vreme pentru întreprinderi culturale, pentru sprijinirea literaturii nu poți scoate un ban, căci „sărăcia este mare”; pentru

intreprinderi financiare, unde se poate câștiga ceva, numai decât sînt parale cîte trebuie. Nu sîntem harnici a susține un singur ziar românesc, dar bănci avem peste 80. În curînd iată cîte se înființează: „Corona“ la Bistrița, unde mai este una; „Tableșana“ în Kis-Kajan, comitatul Solnoc-Dobâca; „Jiana“ în Petroșeni; „Șugageana“ în comuna Șugag; „Ilva“ în Ilva-mare. Ar fi interesant să șcim, că fundatorii acestor bănci, oameni cu parale, cît jertfesc pentru literatura română? Noi sîntem convinși, că cei mai mulți din ei n'au în casa lor nici un ziar românesc.

— **Au murit:** *Inocențiu Clain Porcius*, amplotat administrativ în pensiune, în Rodna vechie, la 20 maiu, în etate de 61 ani: — dr. *Alfons O. Saligny*, profesor de chimie generală și aplicație la școala de poduri și șosele în București, membru corespondent al Academiei Române, fratele dlui Anghel Saligny, membru al Academiei, la București, în 4/17 maiu, în etate de 50 ani; — *Ioan Potoran*, candidat de avocat, la Dobritin, în 20 maiu, în etate de 23 ani; — *Iuliu Vețianu*, inginer mecanic, sublocotenent ces. și reg. în rezervă, în Hodac la 25 maiu, în etate de 28 ani.

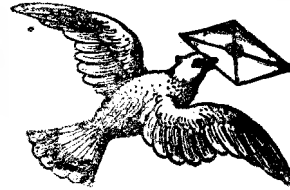
D I N L U M E .

Contractul Adelinei Patti. Ce e drept, e mult să ai o voce frumoasă, talent, și patru-zeci de ani de glorie. Dar nu e totul: trebuie să șciți să-ți administrez aceste daruri. Adelina Patti s'a priceput. Ziarul „Figaro“ a putut să obțină o copie după contractul încheiat de artistă mai înainte de a pleca în America. (Se știe că celebra cântăreață pleacă luna viitoare la New-York). Contractul acesta nu conține mai puțin de 96 de articole. Iată cele mai principale: Adelina Patti va încasă cîte 5000 de dolari, adică 25.000 de franci de fiecare concert, plus jumătate din încasările ce vor trece de 7500 dolari, Totalul onorariului se va fi deci de 300.000 de dolari — 1.500.000 de franci — pentru 60 de concerte. Călătoria se va face într'un transatlantic ales de divă, într'o cabină de lux. — În America Patti vor călători numai cu trenuri speciale, însoțită de soțul se, de șapte servitori, de câni, de pisici și de alte dobitoace drage ei. — Cântăreața își va alege singură hotelurile, și n' totdeauna va avea dreptul să ocupe șapte camere. — Mîncarea îi va fi preparată de bucătari aduși din Italia. — În fiecare oraș, o va aștepta la scară, ziua și noaptea, două trăsuri elegante. — Programul fiecărui concert nu va cuprinde mai mult de trei bucăți. — Orchestra va fi aleasă de impresar, dar cântăreții și șeful orchestrei de Patti. — La fiecare concert, i se vor oferi pe scenă cel puțin trei buchete, plătite, firește, de impresar, ect.... Mascagni, care a cam pățit-o în America, trebuie să regrete că n'a consultat, înainte de plecare, pe secretarul Adelinei Patti.

Un om de 200 ani. În spitalul din Tomak (Siberia) a fost primit un bătrîn de 200 ani și care se găsește prin urmare în al treilea secol al existenței sale. Amenunțele privitoare la acest bătrîn sînt foarte precise. El ar posedă un act de botez și alte documente, cari certifică vîrsta sa. Identitatea lui e stabilită prin particularități corporale semnalate în a-

ceste documente. Printre piesele pe cari le-a produs acest strămoș, se găsește un pașaport care i s'a liberat la vîrsta de 60 ani, adică la 1770, după 47 ani de căsnicie; fiul se u a murit la 1824, în vîrstă de 90 ani. Methusalemul rus își amintește că a vîdut pe Petru cel Mare și pe Caterina II. El nu-și părăsește patul. Facultățile sale mintale in se par a fi sînoțoase.

Poșta redacției.

Salonic. Mulțumim și primim cu plăcere ofertul ce ni-l faceți. Primul articol, precum vedeți, și apare. Salutări cordiale.

Dlul D. Br. în B. Un exemplar ve putem trimite. Sa u la București sau la Novaci, unde doriți. Articolul trimis s'a publicat în nr. trecut. Mai trimite-ne.

Efect sigur. Este mult inferioară și ca fond și ca esecutare celor ce am mai publicat de dv. Credem a ve face un bun serviciu, nepublicându-o. Trimite-ne alta. Alegeți-ve un gen și țineți la acela.

Călimdarul săptămînei.

Dumineca SS. Părinți, ev. Ioan c. 17, gl. 6, v. 10.

Ziua sapt.	Călimdarul vechiu	Călimd. nou
Duminecă 18	M. Teodot	31 Rusaiile Ang.
Luni 19	M. Patriciu	1 Inv. Lun. Rus.
Marti 20	M. Talaleu	2 Erasmus
Mercuri 21	(†) Const. și Elena	3 Clotilde
Joi 22	M. Vasilisc	4 Quirinus
Vineri 23	P. Mihail	5 Bonifaciu
Sămbătă 24	P. Simion	6 Bonifaciu

BIHOREANA

institut de credit și economii
societate pe acții

în ORADEA-MARE.

Capital social 600.000 coroane.

1. Primește bani spre fructificare pe lângă libele de depunerii, sau în cont curent și după banii depuși spre fructificare plătește interese de 4½%. Darea după interesele de depunerii o plătește institutul.

2. Acoardă împrumuturi ipototecare.

3. Acoardă împrumuturi simple țărănești pe obligațiuni cu cavenți (credite personale țărănești.)

4. Escomptează cambii (polițe), efecte și pretensiuni sigure către case publice cu scadențe fixe.

5. Acoardă împrumuturi pe lângă amanetare de efecte (lombard).

6. Acoardă credite cambiale și de cont curent cu acoperire ipototecară, sau de alta natură.

7. Îngrigește afaceri economice și tot felul de afaceri de bancă.

5-12

Diracțiunea.

Proprietar, redactor respundător și editor: IOSIF VULCAN. (STRADA ALDAS NR. 14/296b.)

TIPOGRAFIA IOSIF LANG IN ORADEA-MARE.